عنوان:

نیازسنجی و تدوین کوریکولوم ژن‌درمانی در مقطع کارشناسی ارشد: تحلیل محتوای کیفی مرسوم

نویسندگان:

۱-شیوا قلی‌زاده قلعه عزیز، ۲-اسحاق مرادی

۱. دانشیار، پژوهشکده پزشکی مولکولی سلولی، گروه علوم سلولی کاربردی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ارومیه، ایران.

۲. استادیار، دکتری تخصصی آموزش پزشکی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، ارومیه، ایران.

کد مقاله: ۱۴۸۵

مقدمه: تولد ژن‌درمانی در اوایل ۱۹۹۰ چشم انداز جدیدی را در عرصه علم ژنتیک و پزشکی مولکولی ایجاد کرد؛ زیرا برای نخستین بار در تاریخ علوم زیستی، کاربرد روش‌ها و فنون بسیار حساس و جدید جهت انتقال ژن‌های سالم به درون سلول‌های بدن و تصحیح و درمان ژن‌های جهش‌یافته و معیوب، پنجره ای نو به سوی مبارزه اساسی و علّی (نه معلولی و در سطح فرآورده‌های ژنی) با بسیاری از بیماری‌ها گشود. رشته ژن‌درمانی، در راستای اسنادبالادستی(مرجعیت علمی) و جزء اولویت‌های ملی واسپاری شده به برخی دانشگاه‌های علوم پزشکی(کتاب سبز) می‌باشد، لذا به منظور ایجاد تعامل کاربردی بین علوم پایه و بالین، در این تحقیق، نیازسنجی و اقدام به منظور تدوین کوریکولوم ژن‌درمانی و تربیت دانشجویان متخصص در این رشته صورت گرفت.

روش: این مطالعه، با روش تحلیل محتوای کیفی از نوع مرسوم و با روش گرانهایم-لاندمن در چهار فاز مرور متون، فاز کیفی (انجام مصاحبه)، تدوین کوریکولوم و فاز تحلیل وظایف صورت انجام شد. فاز مرور متون، در ارتباط با استخراج موضوعات داغ برای یافتن trend در پژوهش‌های علمی معتبر و استخراج موضوعات مرتبط به ژن‌درمانی و واحدهای این رشته، با استفاده از استراتژی‌های سرچ دقیق در پایگاه‌های داده‌ای مرتبط و کاربرد کلیدواژه‌های انگلیسی و معادل فارسی آن‌ها صورت گرفت. فاز کیفی، با انجام مصاحبه‌های عمیق نیمه ساختارمند و سپس استخراج داده‌ها با روش ۷ مرحله‌ای گرانهایم-لاندمن و در قالب تعریف کد، طبقه و زیرطبقه، صورت گرفت. تحلیل داده‌های مصاحبه‌ها تا زمان رسیدن به اشباع (Saturation) ادامه یافت. در فاز سوم، تدوین کوریکولوم با رسم نقشه مفهومی و سپس فاز چهارم با تحلیل وظایف صورت گرفت. در نهایت، نتایج فاز کیفی با مرور متون ادغام و داده ها جهت تدوین نهایی کوریکولوم گردآوری شد. در جلسه پانل خبرگان به روش دلفی، جهت ادغام داده ها، از دو استراتژی همگرا Convergent و واگرا Divergent استفاده شد، بدین‌صورت که در مرحله اول بخشی از داده‌های دو فاز که با هم اشتراک داشتند انتخاب و مابقی حذف شدند. در مرحله بعد، طبق استراتژی واگرا، داده‌های حاصل از دو فاز که با هم یکسان نبودند انتخاب و به داده‌ها اضافه گردید و داده‌ها بررسی و نهایی شد تا در تدوین کوریکولوم مور استفاده قرار گیرد. این پژوهش، مصوب مرکز ملی تحقیقات راهبردی_آموزش پزشکی (نصر) با شماره طرح **۹۹۴۸۷۸** می‌باشد.

یافته‌ها: نتایج به دست آمده از فاز کیفی با نتایج فاز مرور متون ادغام و بعد از بررسی در پانل خبرگان، در قالب کد، طبقه و زیرطبقه تعریف شدند. کدهای استخراج و ادغام شده هر دو فاز، به عنوان واحدهای درسی این کوریکولوم مدنظر قرار گرفتند، طبقات شامل اجزای این کوریکولوم(اهداف درسی، پیامدهای مورد انتظار از دانش‌آموختگان، تجهیزات و امکانات مورد نیاز رشته) و زیرطبقات نیز شامل تخصصی بودن یا عمومی بودن، اجباری یا اختیاری بودن واحدها، امکانات مورد نیاز رشته ژن‌درمانی(سخت افزاری یا نرم افزاری) در تدوین این کوریکولوم مورد استفاده قرار گرفتند.

نتیجه‌گیری: این مطالعه به تدوین کوریکولوم ژن‌درمانی در مقطع کارشناسی ارشد انجامید. با اجرای این کوریکولوم، می‌توان به ترتیب دانش‌آموختگان توانمندی پرداخت که بتوانند در عرصه ژن‌درمانی و درمان بیماری‌های آن ایفای نقش نمایند.